

Social utblick

Willy Karlsson

Vid startpunkten

Så är vi människor funtade att vi varje gång vi genomfört en förändring tror att vi funnit den slutgiltiga lösningen.

Nåja, en viss överdrift kanske. Men nog agerar vi som om påståendet vore sant.

En rakt motsatt uppfattning skulle egentligen vara mera berättigad. De förändringar som ligger framför oss är alltid mera omfattande än de som vi genomfört. Vi befinner oss alltid vid startpunkten.

Var och en som ser tillbaka finner nog att det senare påståendet stämmer. Förändringstakten har accelererat och förändringarna har blivit allt mer omfattande. Möjligen kan det finnas någon vrå där förändringens vind inte svept fram under senare år men det är i så fall endast en tidsfråga innan vinden nått även dit.

Man skulle kunna vänta sig att utvecklingen inom olika sektorer av den samhälleliga verksamheten drevs mot långsiktiga mål och att målformuleringarna harmonierade. Men så är mera sällan fallet.

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är bra exempel. Det som nu händer i många kommuner är att socialtjänsten decentraliseras och sprids ut till olika kommundelar. Samtidigt decentraliseras primärvården i många landsting. Verksamheterna möts ute på fältet – kanske i samma kvarter eller t o m i samma hus. Eftersom primärvård och socialtjänst har mycket gemensamt skulle en samordning utan tvekan ge stora effektivitetsvinster. Men veterligen finns det ingenstans några mera utvecklade planer på att ta tillvara dessa möjliga vinster.

Några gemensamma mål för utvecklingen av primärvården och socialtjänsten finns alltså inte. Man

kan fråga sig vad det beror på. Möjligen kan det bero på att den som ger sig in på att formulera sådana mål med nödvändighet måste tangera något av det heligaste som finns inom samhällelig verksamhet – huvudmannaskapsgränserna.

Det är intressant att se hur den ena efter den andra statliga utredningen om hälso- och sjukvården och socialtjänsten presenteras utan att huvudmannaskapsfrågorna tas upp till någon egentlig diskussion. Ibland kan man tycka sig se att utredarna har fått anstränga sig för att undvika dessa brännande frågor.

På sistone har dock något hänt. Inom ramen för försöken med frikommuner och frilandsting har frågan om ökad samverkan mellan socialtjänst och primärvård och t o m om förskjutning av huvudmannaskapsgränser tagits upp till diskussion. Det skall bli intressant att se om de kommuner och landsting som deltar i försöken kommer att ge sig på huvudmannaskapsgränserna. Ännu intressantare skall det bli att se hur statsmakterna reagerar på eventuella framställningar om ändrat huvudmannaskap.

En samordning av socialtjänsten och primärvården skulle öka effektiviteten inom dessa båda verksamhetsområden men den skulle sannolikt också tvinga fram decentralisering och spridning av andra verksamheter. Samtidigt som kommuner och landsting decentraliserar och sprider sin verksamhet kan man se att andra verksamheter centraliseras och koncentreras. Exempel kan hämtas både från försäkringskassornas och arbetsförmedlingarnas verksamhet. Den utvecklingen bör brytas eftersom samverkansbehovet är stort mellan dessa verksamheter och såväl socialtjänsten som primärvården. Samverkan underlättas naturligtvis om verksamheterna arbetar inom och finns etablerade i samma område.

Förhoppningsvis kommer frikommun- och frilandstingsförsöken att bryta isen när det gäller många samverkansområden som vi hittills knappast rört vid. Sen kommer det naturligtvis att dröja många år innan vi byggt upp en verkligt samordnad samhällsservice.

Vi befinner oss vid startpunkten.